

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Muu, mikä [Julkisoikeudellinen yhdistys]

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Suomen Punainen Risti kannattaa ajatusta siirtymisestä monivuotisiin valtionavustuksiin ja pitää tärkeänä selvitystyötä käsittelyn ja valvonnan ja seurannan edellytyksistä monivuotisiin hankkeisiin. Monivuotiset yleisavustukset keventävät sekä myöntäjien että avustusten saajien hallinnollista taakkaa. Kansalaisyhteiskunnan toimijoille se mahdollistaa pitkäjänteisen toiminnan suunnittelun mahdollisuuden sekä lisää talouden ja toiminnan kehittämisen ennustettavuutta. Järjestöt voivat panostaa ja keskittää toimintansa perustehtävänsä toteuttamiseen.

Samalla Suomen Punainen Risti pitää kuitenkin tärkeänä, että myös pienet ja kehittymässä olevassa kansalaisjärjestöt saavat yleisavustusta vaikka heidän toimintansa on vasta muotoutumassa.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Valtionavustusten digitalisaatiohankkeen tavoitteessa korostuu koordinaation tarpeen lisääminen. Koordinaatio vahvistaa sekä ennustettavuutta, läpinäkyvyyttä että toiminnan tehokkuutta. Myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden mahdollisuus yhdistää hakemuksiaan ja löytää oikeat rahoitusinstrumentit paranevat, mikäli hallinnon koordinaatio paranee. Koordinaatio lisää mahdollisuuksia kehittää toimivia valvonta- ja seurantamenetelmiä, joiden yhdenmukaisuus helpottaa myös avustusten saajien raportointia.

Haku- ja raportointiaikojen samanaikaisuus saattaa aiheuttaa resurssiongelmia sekä pienille että isoille järjestöille, vaikka hakuprosessia kevennetäänkin. Jatkotyöskentelyssä olisi tarpeen kiinnittää huomiota, miten avustusten myöntäjien resurssit mahdollistavat samanaikaiset hakuprosessit.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Suomen Punainen Risti tukee ajatusta digitaaliseen järjestelmään siirtymisestä vuonna 2024 edellyttäen kuitenkin, että palvelumuotoilu on toteutettu tavalla, joka mahdollistaa hyvin erilaisilla resursseilla varustettujen järjestöjen pääsyn hakuprosessin vaikeuksista. Viimeaikaiset kokemukset ovat osoittaneet myös, että järjestelmän on täytettävä korkeat tietosuojaja- ja tietoturvaperiaatteet sekä julkisuusperiaatteen.

Päätös siirtymisestä digitaaliseen järjestelmään vuonna 2024 on tehtävä hyvin aikaisessa vaiheessa, jotta järjestöt ehtivät omaksu järjestelmän toimivuuden ja että digitaalisten palvelujen ulkopuolella tai vähäiset digitaaliset resurssit omaavat toimijat saavat tukea ja neuvontaa hakemiseen.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Suomen Punainen Risti monen muun valtakunnallisen organisaation tavoin on moniportainen organisaatio, joka toimii paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti toteuttaen samoja ohjelmia. Mikäli avustushakemuksessa avataan toimintatapa ja järjestöjen eri toimijoiden roolit on epätarkoituksenmukaista, että rahoittaja puuttuu järjestön sisäiseen päätöksentekoon liian yksityiskohtaisesti. Lähtökohtana on järjestöjen oman toimintavapauden vahvistaminen. Avustusjärjestelmän peruslähtökohtana tulisi olla kunnioitus järjestöjen omaan päätöksentekojärjestelmään sekä mahdollisuuteen allokoida ja uudelleen allokoida resursseja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suomen Punaisella Ristillä on hyviä kokemuksia avustusvarojen siirtämisestä alueellisille ja paikallisille toimijoille.

Valtakunnalliset keskusjärjestöt voivat toimintakenttäänsä hyödyntäen muodostaa käsityksen avuntarpeesta valtakunnallisesti. Mallin tulisi olla sellainen, että avustukset voidaan kohdentaa alueellisen tarpeen mukaisesti järjestön sisällä (siis järjestön omaan päätöksentekoon perustuen). Avustukset voidaan näin käyttää parhaan vaikutuksen saamiseksi. Näin varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys, mutta samalla saadaan joustoa ja reagoitakykyä, jolla alueelliseen tilanteeseen ja muutoksiin voidaan vastata tarkoituksenmukaisesti

Samalla Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että järjestöjen omat prosessit ja käytännöt vahvistavat voimavarojen tasapuolista jakautumista paikallisille ja alueellisille toimijoille.

Suomen Punainen Risti kannattaa selvitystä järjestöjen kokemuksista sekä juridisista edellytyksistä siirtää että myöntää varoja alueellisille ja paikallisille toimijoille.

5 Rahapeliuottoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Ehdotus on linjassa yhteensovittamishdotuksen kanssa ja Suomen Punainen Risti tukee sitä. Ehdotuksen toteuttaminen vähentäisi parhaimmillaan sekä myöntäjien että hakijoiden byrokraattista kuormaa ja perusaineistot kaikille myöntäville viranomaisille olisivat samat. Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että yhdenmukaistetut prosessit lisäävät luotettavuutta ja vastuullisuutta mutta eivät saa kuitenkaan monimutkaistaa prosesseja.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että terminologia ja käsitteet ovat yhdenmukaisia ja selkeitä väärinkäsitysten välttämiseksi.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Suomen Punainen Risti pitää tätä ehdotusta koko valtion digitalisaatiohankkeen kannalta strategisena onnistumistekijänä. Hankkeen onnistuminen edellyttää uutta tiedon johtamis-ohjausjärjestelmää ja siihen liittyviä palveluja. Onnistuessaan avustusjärjestelmän muutokset mahdollistavat muutoksia myös järjestöjen toiminnassa. Verkostoituminen ja voimavarojen suuntaaminen yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi lisää vastuullisuutta sekä yhteisten resurssien tehokasta käyttöä.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Suomen Punainen Risti tukee esitystä.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

Ehdotus on erittäin kannatettava ja korostaa avustuksen myöntäjän ja järjestön keskinäisen vuorovaikutuksen ja keskustelun tärkeyttä.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Suomen Punainen Risti pitää esitystä erittäin tärkeänä. Yhtenäinen ja hitaasti muuttuva seurantajärjestelmä antaa järjestöille mahdollisuuden keskittyä toiminnan toteuttamiseen ja ennakoivasti huomioimaan raportoitavien kysymysten sekä vaikuttavuuden raportoinnin osana toiminnan kehittämistä.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä luottamusta vahvistavan yhteistoimintamallien vahvistamista pitäen mielessä esteellisyysäännöt. Esteellisyyksien kunnioittaminen vahvistaa myös yleistä luottamusta järjestelmän toimivuuteen.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä myös sitä, että järjestelmä ottaa huomioon myös pienet ja/tai uudet kansalaisyhteiskunnan toimijat, jotta kansalaisyhteiskunnan moninaisuus, moniäänisyys ja monipaikkaisuus näkyvät toimintamallissa.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Suomen Punainen Risti kannattaa kaikkia toimintamallien kehittämistapoja, jotka tukevat laaja-alaista, eri sektorirajat ylittävää asiantuntemuksen ja osaamisen käyttämistä uudistuksen edistämiseksi. Parhaimmillaan se lisää myös avustusviranomaisten ymmärrystä kansalaisyhteiskunnasta ja sen toimijoista.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Suomen Punainen Risti pitää tätä esityksen yhtenä tärkeimmistä esityksistä ja toteutuessaan se tukisi digitalisaatiohankkeen perustavoitteiden toteutumista. Tämän ehdotuksen toteutus edellyttää järjestöjen asiantuntemuksen ja kokemusten hyödyntämistä eri osallistamismenetelmiä käyttämällä.

Tavoitteiden määrittely edellyttää myös keskustelua siitä, miten vahvasti järjestelmän tavoitteena on tukea kansalaisyhteiskunnan autonomista roolia, joka sisältää myös omien tavoitteiden asettamisen. Kokemukset kansalaisyhteiskunnan autonomian rajoittamisesta liittyvät usein siihen, miten paljon kunnioitetaan järjestöjen kykyä määrittää tavoitteensa. Valtionapujärjestelmä ei saa johtaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden instrumentalisointiin, jossa järjestöjen roolina nähdään ulkopuolelta annettujen tehtävien toteuttajana. Selvityksen strategisuus korostaa järjestöjen autonomia, yhdenvertaisuuden ja elinvoimaisuuden kunnioittamista.

Viime vuodet ovat nostaneet esille itseohjautuvien nk. ”neljännen sektorin” toimijat, jotka voivat olla lyhytaikaisia, yhteen teemaan liittyviä tai paikallisia. Ne ovat jo nyt osoittautuneet nopeiksi ja ketteriksi toimijoiksi. Ne ovat esimerkki toimijoista, joiden tavoitteet ja toimintamallit on tarpeen ottaa huomioon selvitystyötä tehtäessä.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Suomen Punainen Risti tukee esitystä laajasta eri toimijoita koskevasta keskustelusta, miten järjestöjen autonomisuus, yhteiskunnallinen vastuullisuus toteutuu järjestöjen oman toiminnan, hyvien hallintotapojen ja käytäntöjen toteuttamisessa.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Suomen Punainen Risti tukee esitystä.

Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan vahvuus on perustunut myös siihen, että kansalaisyhteiskunnan rooli demokratian, osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamisessa on nähty niin tärkeänä, että sillä on kestävä julkinen rahoitus. Tämä on tärkeää myös tulevaisuudessa. Järjestöt ovat viime vuosina

kehittäneet toimintansa vahvistamiseksi hyvin ammattimaista varainhankintaa, joka on jo merkittävä järjestöjen taloudessa. Näiden kahden järjestelmien yhteensovittaminen on tärkeää.

Järjestelmän tavoitteena tulisi olla tukea järjestöjen pitkäjänteistä talouden- ja omaisuudenhoitoa, rohkaista omaa varainhankintaa mutta samalla ottaa huomioon alueelliset ja toiminnan tavoitteisiin liittyvät erityiset vaikeudet omaan varainhankintaan. Järjestökenttä on moninainen ja järjestöjen ja kansalaisryhmien mahdollisuudet hankkia omaa rahoitusta vaihtelevat. Ne järjestöt, jotka ratkovat ongelmia, jotka eivät herätä yleisön myötätuntoa, ovat enemmän riippuvaisia julkisesta rahoituksesta.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

Suomen Punainen Risti tukee suositusta.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

-

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

-

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

-

Holopainen Eeva
Suomen Punainen Risti